

УДК 330.3

Орлова Н.,*професор кафедри управління
Київського університету імені Бориса Грінченка,
доктор наук з державного управління*

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД У ЕКОЛОГІЧНО СТАЛОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Визначення та обґрунтування актуальності проблеми. У сучасних умовах жодна з країн світу не здатна самотійно вирішувати свої екологічні проблеми, усі вони потребують чітких та злагоджених рішень, координації на міжнародно-правовій основі. Розв'язання цих питань можливе лише за умов міжнародного співробітництва та інноваційних підходів, що здійснюється на багатосторонній основі.

Першим з векторів розвитку України за Стратегією сталого розвитку «Україна-2020» (далі — Стратегія) є забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ та, як наслідок, підвищення стандартів життя. Україна має стати державою з сильною економікою та передовими інноваціями [7].

Для цього насамперед необхідно відновити макроекономічну стабільність, забезпечити стійке зростання економіки екологічно невишканим способом, створити сприятливі умови для ведення господарської діяльності та прозору податкову систему. Впровадження інноваційної концепції «зеленої економіки» повинно стати одним із основних чинників сталого розвитку України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Визначенню особливостей розвитку концепції «зеленої економіки» як фактору економічного зростання України присвячені праці таких вчених, як Марчук Л.П. [3], Потапенко В.Г. [4], Степаненко-Липовик Б.В. [6], Галушкіна Т.П. [1]. Проте проблеми впровадження механізмів співробітництва у сфері інноваційного розвитку охорони довкілля потребують додаткових досліджень.

Метою роботи є визначення інноваційних заходів щодо реалізації концепції «зеленої» економіки в умовах євроінтеграції України. Впровадження принципів сталого розвитку щодо ефективного використання природних ресурсів, інноваційних екотехнологій на державному, регіональному рівні та рівні корпорацій на основі міжнародних ініціатив і стандартів є одним із пріоритетних завдань розвитку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні необхідність розробки та впровадження політики екологічно сталого розвитку на основі «зеленого» зростання викликана як міжнародними зобов'язаннями, так і внутрішніми соціально-економічними й екологічними реаліями. З огляду на це було створено Національну комісію сталого розвитку України, затверджено низку документів і договорів для офіційного визнання цієї Стратегії, а саме: розроблено Цілі розвитку тисячоліття, затверджено Концепцію та Стратегію національної екологічної політики України до 2020 р., а також Національний план дій з охорони навколишнього середовища на 2011–2015 рр. тощо.

Україна на сьогодні є однією з найбільш забруднених та екологічно проблемних країн. За оцінками Індексу якості навколишнього середовища (Environmental Performance Index), які здійснює Йельський університет (США), Україна займає 87 місце серед 163 країн світу. Рівень навантаження на навколишнє природне середовище в Україні в 4–5 разів перевищує аналогічні показники інших країн. За рівнем раціонального використання і якості водних ресурсів Україна, за даними ЮНЕСКО, посідає 95 місце з 122 країн світу. Стан земельних ресурсів в Україні близький до критичного: на всій території країни спостерігаються процеси деградації земель. Найбільш масштабними є ерозія (близько 57,5 % земель) та забруднення земель (близько 20 % території), а щорічні втрати гумусу складають 0,65 т / га [2].

У рамках двостороннього співробітництва між урядами України та Федеративної Республіки Німеччина Міністерством економічного розвитку і торгівлі України створено німецьке Товариство з міжнародного співробітництва GIZ, розуміння зеленої економіки з боку якого відповідає визначенню Програми ООН по навколишньому середовищу: «Зелена економіка підвищує рівень добробуту громадян та соціальної справедливості завдяки суттєвому зниженню ризиків для навколишнього середовища та екологічної безпеки. У своєму найпростішому вираженні, зелена економіка є низьковуглецевою, ресурсоефективною та соціально інклюзивною» [8].

GIZ підтримує процес трансформації країн-партнерів на шляху до зеленої економіки через посилення потенціалу громадян та установ і надання консультаційної підтримки щодо розробки процесів імплементації. Програма підтримки зеленої модернізації української економіки сприяє диверсифікації економіки України з урахуванням екологічних аспектів.

Одним із інструментів, які сприяють впровадженню європейських стандартів у економіку природокористування на регіональному рівні, визнано екологічні як індикатор сталого і зрівноваженого розвитку в умовах конкуренції. Їх уведення сприяє розвитку та розширенню ринку екологічних товарів і послуг. У регіонах та муніципалітетах існує нагальна потреба у впровадженні заходів з енергоефективності.

Підвищення енергоефективності має велике значення для України. Державна цільова економічна програма енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива, а 2010–2015 роки передбачає зниження енергоємності на 20 % порівняно з 2008 р. та наближення відповідних показників до стандартів ЄС. Для виконання цього завдання необхідно перш за все підвищити рівень безпеки енергопостачання, зменшити залежність України від нестабільного імпорту енергоносіїв та горючих корисних копалин, знизити виробничі витрати та витрати на енергозабезпечення. Щоб досягти цілей з енергоефективності, необхідно відповідним чином розробити політичні програми та норми для їх практичної реалізації.

В Україні визначено потенціал для заощадження енергії та підвищення енергоефективності, а також реалізовано відповідні заходи щодо збереження енергії. Завдяки цьому знижено викиди шкідливих газів у атмосферу. За дорученням Федерального міністерства довкілля, охорони природи, будівництва та безпеки ядерних реакторів (BMUB) GIZ надає уряду України консультаційну підтримку у створенні на національному рівні належних правових рамок-ових умов, які сприятимуть реалізації заходів з енергоефективності на муніципальному рівні. Окрім цього, GIZ допомагає двом регіонам у створенні енергетичних агентств у форматі пілотних проєктів. Ці агентства повинні забезпечувати консультаційний супровід відповідним муніципалітетам з питань реалізації заходів із енергоефективності та заощадження енергії у їхніх громадах [5].

Висновки. Спільне прагнення Європейського Союзу та України до зміцнення стосунків у рамках європейської політики сусідства робить можливими поступову економічну інтеграцію та поглиблення співпраці на основі впровадження екологічних інноваційних технологій.

Дослідження засвідчило, що екологічна відповідальність підприємства набуває все більшого значення для інвестиційного іміджу компанії (регіону), країни. Особливо важливим стане розробка дієвих механізмів регулювання та державного стимулювання інноваційних розробок у природокористуванні в умовах децентралізації. Державна політика сталого розвитку надає платформу для формування нових механізмів впровадження концепції «зеленого» зростання на основі нових вимог у галузі охорони навколишнього середовища, впровадження ефективних інноваційних систем екологічного менеджменту на підприємствах, орієнтуючись на кращий світовий досвід.

ДЖЕРЕЛА

1. Галушкіна Т.П. Джерела економічного зростання в умовах моделі «зеленої» економіки [Електронний ресурс] / Т.П. Галушкіна // Формування ринк. відносин в Україні : зб. наук. праць. — Київ, 2013. — № 5. — С. 71–74. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/frvu_2013_5_18.pdf. — Назва з екрана.
2. Заключний звіт з науково-дослідної роботи «Проведення аналізу стану реалізації регіональної екологічної політики» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.menr.gov.ua/docs/activity-ecopolit/NDR%20regionalna%20politika%202013.doc>
3. Марчук Л.П. «Зелена» економіка: суперечності та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / Л.П. Марчук // Вісн. аграр. науки Причорномор'я. — 2014. — Вип. 1. — С. 34–41. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vanp_2014_1_7.pdf. — Назва з екрана.
4. Потапенко В.Г. Трансформація використання природно-ресурсної сфери України на засадах «зеленої» економіки : монографія / В.Г. Потапенко. — Суми : Папірус, 2013. — 383 с.
5. Створення енергетичних агентств [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.giz.de/en/worldwide/32560.html>

6. Степаненко-Липовик Б.В. Зелений бізнес: сутність, фінансові аспекти, напрями розвитку в Україні : монографія / Б.В. Степаненко-Липовик. — Київ : Аграр Медіа Груп, 2013. — 272 с.
7. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
8. GIZ Україна [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.giz.de/en/worldwide/32413.html>

The article proves the feasibility of implementation of sustainable development principles in terms of environmental responsibility of the companies, the region and the state, which has become of the great importance in the context of the eurointegration cooperation. The purpose of the article is to define the innovative measures in order to implement the concept of "green" economy in conditions of Ukraine's European integration.

It has been determined that it is important to develop effective mechanisms of regulation and state stimulation of innovation in environmental management in a decentralized environment. The article also studies the Programme to Support Green Modernisation of the Ukrainian Economy, taking into account environmental aspects, which was introduced by German Organization of International Cooperation GIZ. The article proves the necessity of introduction of innovative technologies and implementation of energy efficiency measures at the municipal level.

The findings provide the main directions of state and regional policy of Ukraine as for economic integration in the context of sustainable development; it is also proposed to implement the mechanisms to deepen cooperation through the introduction of ecological technology innovation.

Key words: *innovative technology, sustainable development, integration, partnership, "green economy", environment.*